Ügyszám: 1268/P/2007-8.

Hiv. szám: NBI/197-18/2007.

Dr. Szilvásy György úr részére

polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat irányító tárca nélküli miniszter

Miniszterelnöki Hivatal

Budapest

Tisztelt Miniszter Úr!

Amint Ön is tudja, a közelmúltban az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, a Miniszterelnöki Hivatal Nemzetbiztonsági Irodája, az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főosztálya, a Nemzeti Nyomozó Iroda és az Adatvédelmi Biztos Irodája kijelölt szakértői munkaértekezletet tartottak az ORFK KBI-nél keletkezett "olajakták" felülvizsgálata során felmerült kérdések megvitatására.

Az iratok nyilvánosságra hozataláról hozott döntést az információszabadság érvényesülését előmozdító fontos kormányzati kezdeményezésnek tartom, amely találkozik a társadalom részéről érzékelhető elvárással. Az iratfelülvizsgálat gyakorlati problémáinak egy részét megismerve elő kívánom segíteni, hogy a törvényes keretek között minél teljesebben érvényesülhessen az iratok nyilvánossága, ezért az alábbiakban szeretném kifejteni az álláspontomat néhány olyan kérdésben, amelynek ismerete az ORFK KBI jogutódján kívül más, az olajakták felülvizsgálatát végző szervezetek számára is hasznos lehet.

Nem vitás, hogy a minősítő által meghatározott érvényességi időn belül továbbra is fenntartandó azon iratok minősítése, amelyeknél jelenleg is fennáll a nyilvánosság korlátozásához fűződő bűnüldözési vagy nemzetbiztonsági érdek. Értelmezésem szerint a minősítés abban az esetben is fenntartható, ha az a titkos információgyűjtés erői, eszközei és módszerei érdekében igazolhatóan szükséges. Ez azonban minden esetben gondos egyedi mérlegelést igényel.

Az IRM szakértőivel egyetértve arra is felhívom a figyelmet, hogy nincs törvényes lehetőség ismételt titokminősítésre, ha az iratállomány felülvizsgálata során megállapítást nyer, hogy valamely, korábban minősített irat minősítése időközben megszűnt.

Azokat az iratokat, amelyek minősítését nem tartják fenn, a minősítés megszüntetésére utaló jelzéssel kell ellátni. Ha ugyanis az állami szervek minősített iratnak látszó, de valójában megszüntetett minősítésű iratokat tennének közzé, az zavarhoz és jogbizonytalansághoz vezethetne, sőt hosszabb távon akár a titoksértés büntetőjogi szankcionálását is megnehezíthetné.

Az egyeztető megbeszélésen felmerült, hogy a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 63. §-ának (3) bekezdése a megszüntetett minősítésű iratok közzétételét kizárja. Ezzel nem érthetek egyet. Az Rtv. hivatkozott bekezdése a titkos információgyűjtés alapján tett intézkedések és az abban érintettek adatainak nyilvánosságra hozatalát zárja ki. A korlátozás tehát a titkos információgyűjtés alapján tett rendőri intézkedésekkel, és nem magával a titkos információgyűjtéssel kapcsolatban áll fenn. E törvényhely kiterjesztő értelmezése azért sem lenne elfogadható, mert - mint azt hivatali elődömmel együtt többször hangsúlyoztuk - a feltétlen érvényesülést követelő, az egyedi körülményeket figyelmen kívül hagyó, meghatározatlan időtartamú nyilvánosságkorlátozó jogszabályok alkotmányosan kifogásolhatók.

Az iratfelülvizsgálatot végzők között egyetértés mutatkozik abban, hogy megszüntetett minősítésű dokumentumok közzéteendő másolataiból törölni kell azokat az adatokat, amelyek

hozzáférhetővé tételére nincs jogi lehetőség, ide értve elsősorban a személyes adatokat, valamint az üzleti titkokat, az adótitkot és a hasonló, törvény által védett titkokat. Ezeket a továbbiakban nem is részletezem, hanem csak azokra a kérdésekre térek ki, amelyek a gyakorlatban problémát okozhatnak.

A felülvizsgálandó iratokban találhatók a nyomozóhatóság, illetve más állami szervek tagjaira vonatkozó személyes adatok is. Ezen adatok közül a név és a beosztás főszabályként közérdekből nyilvános adat. Kivételt képeznek azok, akiknek kilétét bűnüldözési vagy nemzetbiztonsági érdekből továbbra is titokban kell tartani. E körbe tartoznak például a titkos nyomozók.

Kérdésként merült fel, hogy nem jár-e a jó hírnév sérelmével, ha az iratokat hozzáférhetővé téve kiderül az, hogy valamely természetes vagy jogi személy a bűnüldöző szervek látókörébe került. Természetes személy esetén ez a veszély nem áll fenn, mert a titkos információgyűjtés célszemélyei adatainak nyilvánosságra hozására nincs jogi lehetőség. Egyébként a titkos információgyűjtés ténye önmagában nem utal bűncselekmény megalapozott gyanújára és még kevésbé bárki bűnösségére. Sőt, a titkos információgyűjtés megszüntetése inkább a bűncselekmény gyanújának kizárására utalhat.

Megjegyzem továbbá, hogy pusztán annak a ténynek a nyilvánosságra hozatala, hogy valakivel szemben titkos információgyűjtés történt, önmagában nem lehet valótlan tényállítás, sem pedig valós tény valótlan színben való feltüntetése.

Utalni kell arra is, hogy a nyilvános adatok és a közzéteendő adatok köre nem szükségképp azonos. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) értelmében a közfeladatot ellátó szervek a nyilvános közérdekű adatokat és a közérdekből nyilvános adatokat kérésre kötelesek hozzáférhetővé tenni bárki számára. Az Avtv. ettől eltérően az adatok konkrét adatigény nélküli közzétételét csak a legfontosabb közérdekű adatok, például a szerv hatáskörére, illetékességére, szervezeti felépítésére, valamint a gazdálkodására vonatkozó adatok esetében írja elő. Más jogszabályok is írnak elő közzétételi kötelezettségeket azonban e kötelezettségek teljesítését követően a közfeladatot ellátó szerv vezetője mérlegelheti, hogy milyen további közérdekű adatokat tesz közzé kérés nélkül is. Az olajügyek aktáinak közzétételét nem törvény írja elő, ezért az adatkezelő mérlegelheti, hogy minden, elvileg nyilvános adatot közzétesz-e, vagy sem. Bizonyos minimumkövetelmények azonban a mérlegelési jogkör tiszteletben tartása mellett is megfogalmazhatók.

Először is, nem lehet a közzéteendő iratokat önkényesen kiválogatni, például szimpátia, politikai érdek vagy hasonló szempontok alapján. Sietek leszögezni, hogy ez csak elméleti felvetés, mert ilyen törekvést egyáltalán nem tapasztaltam.

Másodszor, bárki számára átláthatóvá kell tenni azokat a szabályokat, amelyek alapján a nyilvános iratok és adatok közül kiválogatják azokat, amelyeket ténylegesen közzétesznek.

Végül még egy szempontra szeretném felhívni a figyelmet. Valószínű, hogy a szélesebb közvélemény számára követhetetlen és értelmezhetetlen lesz a közzéteendő iratanyag. Ezt több tényező valószínűsíti. Hatalmas iratmennyiségről van szó, amelynek értelmezése még a jogban járatos bűnüldözési szakemberek számára sem egyszerű. Az iratok anonimizálása tovább nehezíti az iratok összefüggéseinek rekonstruálását. Így különösen nagy a veszélye annak, hogy az iratok közzététele az előzetes feltételezésekkel szemben csalódást fog okozni az állampolgárok számára, illetve a töredékes adatokból helytelen következtetéseket fognak levonni. Ezért rendkívül fontosnak tartom, hogy az iratokat közzétevő szervek a szükséges kiegészítő tájékoztatással is lássák el az állampolgárokat. Javasolom, hogy az iratanyag mellett olyan tájékoztatót is tegyenek közzé, amely bemutatja például a titkos információgyűjtés jogi hátterét, az iratanyagban való tájékozódáshoz szükséges ügyviteli tudnivalókat, valamint az iratok felülvizsgálatának és anonimizálásának részletes szabályait.

Kérem Miniszter Urat, hogy jelen állásfoglalásomat szíveskedjék megismertetni az iratfelülvizsgálatot szervező kormányzati munkabizottság tagjaival is.

Budapest, 2007. november

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila